

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор _____ Валентина БІЛОЩИЦЬКА
27 червня 2025 року

ПОЛОЖЕННЯ **про запобігання та протидію насильству** **і жорсткому поведженню з дітьми**

1. Загальні положення

1.1. Це Положення розроблено відповідно до Конвенції ООН про права дитини, Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Постанови Кабінету Міністрів України від 04.06.2025 № 658 «Про затвердження Типової програми унеможливлення насильства та жорсткого поведження з дітьми», інших нормативно-правових актів.

1.2. Положення визначає засади діяльності всіх учасників освітнього процесу (здобувачів освіти, педагогічних працівників, батьків або осіб, що їх замінюють) щодо запобігання, виявлення та реагування на випадки насильства, булінгу та жорсткого поведження з дітьми в ліцеї.

1.3. Основні принципи: дотримання прав дитини, недискримінація, забезпечення найкращих інтересів дитини, конфіденційність та нульова толерантність до будь-яких форм насильства.

2. Мета та завдання

2.1. **Мета** – створення безпечного освітнього середовища в Ревненському ліцеї, вільного від насильства, жорсткого поведження, дискримінації та цькування.

2.2. Основні завдання:

запровадження порядку дій, спрямованих на унеможливлення насильства та жорсткого поведження з дітьми;

формування у працівників суб'єкта роботи з дітьми та молоддю відповідального ставлення до недопущення насильства та жорсткого поведження з дітьми;

поширення культури нульової толерантності до насильства та жорсткого поведження з дітьми у всіх сферах діяльності;

забезпечення оперативного інформування уповноваженого підрозділу органу Національної поліції та служби у справах дітей про випадки вчинення насильства та жорсткого поведження з дітьми.

1. Основні поняття

3.1. Безпечне освітнє середовище - сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпеки харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (булінг (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також унеможливають вживання на території закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин.

3.2. Насильство над дитиною – будь-яка форма фізичного, психологічного, сексуального чи економічного впливу, яка призводить до шкоди або страждань дитини.

3.3. Домашнє насильство — насильство в сім'ї, з боку родичів або опікунів, яке зачіпає дитину прямо або опосередковано.

3.4. Жорстоке поводження з дитиною – дії або бездіяльність дорослих, які порушують права дитини на гідність, захист, здоров'я та розвиток.

3.5. Превенція – система заходів, спрямованих на попередження випадків насильства, створення безпечного освітнього середовища.

4. Види насильства та жорстокого поводження

Це Положення охоплює всі види насильства, зокрема:

- **Фізичне насильство** (нанесення тілесних ушкоджень, поштовхи, ляпаси тощо).
- **Сексуальне насильство** (будь-які дії сексуального характеру без згоди дитини).
- **Психологічне насильство** (образи, погрози, приниження, залякування, ігнорування, маніпуляції, кібербулінг та ін.).
- **Економічне насильство** (навмисне позбавлення доступу до ресурсів, коштів, майна тощо).
- **Булінг (цькування)** — діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи.

4. Права та обов'язки учасників освітнього процесу

Учасники освітнього процесу в Ревненському ліцеї мають права та обов'язки, спрямовані на створення безпечного середовища, вільного від насильства, жорстокого поводження з дітьми, булінгу.

5.1. Здобувачі освіти (учні)

Права здобувачів освіти:

- На **повагу** до своєї гідності, захист від будь-яких форм фізичного, психологічного, сексуального чи економічного насильства.
- На **безпечне** для життя та здоров'я освітнє середовище, вільне від дискримінації та булінгу.
- На **конфіденційність** при повідомленні про випадки насильства та захист персональних даних.
- На **отримання** невідкладної соціально-психологічної підтримки та допомоги від фахівців ліцею (психолога, соціального педагога) у разі переживання або спостереження насильства.
- На **звернення** зі скаргою або заявою про факт насильства до директора ліцею, уповноваженої особи, органів Національної поліції чи служби у справах дітей.

Обов'язки здобувачів освіти:

- **Поважати** гідність, права, свободи та законні інтереси інших учасників освітнього процесу.
- **Дотримуватися** правил внутрішнього розпорядку ліцею та етичних норм спілкування.
- **Не вчиняти** будь-яких форм насильства, булінгу, жорстокого поводження стосовно інших осіб.
- **Повідомляти** негайно класного керівника, адміністрацію ліцею або батьків про випадки насильства чи булінгу, свідком яких вони стали або про які їм стало відомо.

5.2. Педагогічні працівники

Права педагогічних працівників:

- На захист професійної честі, гідності та власного здоров'я.
- На участь у розробці та впровадженні заходів із запобігання насильству в ліцеї.

Обов'язки педагогічних працівників:

- **Створювати** в освітньому закладі атмосферу взаємної поваги, доброзичливості та безпеки.
- **Проводити** превентивну роботу з учнями щодо формування ненасильницької поведінки, медіації та вирішення конфліктів мирним шляхом.
- **Невідкладно** реагувати на будь-які прояви насильства або булінгу, свідками яких вони стали.
- **Інформувати** керівника ліцею (або уповноважену особу) про виявлені факти, які можуть свідчити про насильство, жорстоке поводження або ризик його вчинення, у тому числі про випадки поза межами ліцею, про які стало відомо.
- **Не розголошувати** конфіденційну інформацію про постраждалих дітей без їхньої згоди (окрім випадків, передбачених законодавством).

5.3. Батьки або особи, що їх замінюють

Права батьків:

На отримання повної та достовірної інформації про політику ліцею щодо запобігання насильству, жорстокому поводженню з дітьми та булінгу.

- На звернення до адміністрації ліцею за роз'ясненнями та захистом прав своєї дитини.
- На участь у засіданнях Комісії з розгляду випадків насильства, жорстокого поводження з дітьми (за їх згодою).

Обов'язки батьків:

- **Забезпечувати** належне виховання, навчання та розвиток дитини, дотримуючись принципу заборони будь-яких фізичних покарань або психологічного насильства у власній сім'ї.
- **Сприяти** здобуттю дитиною освіти та формуванню в ній поваги до прав і свобод інших осіб.
- **Співпрацювати** з педагогічними працівниками та адміністрацією ліцею у питаннях запобігання та протидії насильству та жорстокому поводженню з дітьми.
- **Невідкладно** повідомляти класного керівника або адміністрацію ліцею про випадки насильства або жорстокого поводження, вчинені стосовно їхньої дитини або якщо їхня дитина стала свідком чи учасником насильницьких дій.
- **Відвідувати** заходи, передбачені планом роботи ліцею щодо запобігання насильству, якщо вони стосуються їхньої дитини.

5. Запобігання та протидія

5.1. Основні заходи щодо запобігання та протидії насильству та жорстокому поводженню з дітьми є:

- затвердження Положення про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми;
- затвердження форми первинного повідомлення про підозру на випадок насильства щодо дитини згідно з додатком 1;
- затвердження форми реєстрації внутрішнього інциденту (журналу безпеки) згідно з додатком 2 або ведення обліку внутрішніх інцидентів (повідомлень про випадки насильства та жорстокого поводження з дитиною) в інший спосіб за рішенням суб'єкта роботи з дітьми та молоддю;
- затвердження форми анкети анонімного опитування для дітей згідно з додатком 3;
- інформування дітей, батьків або інших законних представників дитини, працівників суб'єкта роботи з дітьми та молоддю з питань унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми;
- проведення оцінювання ризиків насильства та жорстокого поводження з дітьми в діяльності суб'єкта роботи з дітьми та молоддю, вжиття заходів, необхідних для їх усунення або мінімізації;
- рахування ризиків насильства та жорстокого поводження з дітьми під час прийому на роботу працівників суб'єктів роботи з дітьми та молоддю;

5.2. заходи із виявлення та реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми:

- організація доступних та безпечних способів повідомлення про випадки насильства та жорстокого поводження з дитиною;
- оперативне реагування за результатами розгляду заяв (скарг, повідомлень) про випадки насильства або жорстокого поводження з дітьми у суб'єкті роботи з дітьми та молоддю (далі - повідомлення);

6.3. заходи з навчання та підвищення обізнаності унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми:

- організація тренінгів, інших навчальних заходів для працівників ліцею та інших фахівців, які контактують з дітьми;
- організація інформаційних сесій для дітей (пояснення прав дитини, способів захисту, контактів для звернення);
- залучення батьків, інших законних представників дитини (проведення батьківських зборів, розповсюдження інформаційних матеріалів);

6.4. заходи з моніторингу та оцінки виконання положення:

- регулярні самоперевірки (оцінка ефективності заходів, виявлення проблемних аспектів);
- збір інформації для зворотного зв'язку (анкетування дітей, батьків, персоналу);
- аналіз інцидентів (вивчення випадків насильства для запобігання повторенню);

6.5. заходи з інформування (розміщення у доступних місцях для дітей та батьків, інших законних представників інформаційних матеріалів (плакатів, брошур із контактами служб допомоги, контактних номерів телефонів для анонімного звернення).

7. Організація інформування працівників

7.1. Ревненський ліцей забезпечує інформування працівників з питань унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми (далі - інформування), що передбачає такі напрями (теми):

розпізнавання фізичного, психологічного, економічного та сексуального насильства;

методи профілактики булінгу серед дітей;

використання ненасильницьких методів спілкування та управління конфліктами;

надання першої психологічної допомоги дітям, які постраждали від насильства та жорстокого поводження з дітьми;

порядок дій у разі виявлення випадків насильства або підозри щодо їх наявності;

дотримання правових норм щодо захисту дітей від насильства;

алгоритм взаємодії з уповноваженими підрозділами органів Національної поліції та службою у справах дітей у разі виявлення фактів та ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною.

Інформування здійснюється шляхом:

проведення щорічних інформаційних кампаній, тематичних тижнів і конкурсів, приурочених питанням унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми;

інтерактивних тренінгів для дітей із розвитку емоційного інтелекту, толерантності та ненасильницького спілкування;

проведення ігор та рольових прав, які моделюють реальні ситуації та допомагають дітям дізнатися про способи захисту порушених прав;

впровадження занять за типом діяльності суб'єкта роботи з дітьми та молоддю з питань безпечної поведінки, прав дитини та медіації;

співпраці з психологами та соціальними працівниками для проведення групових та індивідуальних занять щодо запобігання насильству;

організації зустрічей із фахівцями, які можуть поділитися досвідом і порадами щодо запобігання насильству (працівники уповноваженого підрозділу органу Національної поліції, юристи, соціальні працівники);

використання мультимедійних матеріалів (відеороликів, презентацій, інтерактивних платформ) для інформування дітей у цікавій та доступній формі щодо неприпустимості насильства та жорстокого поводження, ознайомлення з ознаками та формами насильства та жорстокого поводження, порад щодо запобігання насильству в дитячому середовищі, процедури повідомлення про насильство та жорстоке поводження, алгоритму дій у разі виявлення насильства, способів та механізмів отримання допомоги, можливих наслідків для особи, яка вчинила насильство або жорстоке поводження.

7.2. Для проведення **інформування дітей, батьків** або інших законних представників дітей, працівників ліцею можуть залучатися експерти, фахівці, зокрема представники органів місцевого самоврядування, структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій, служб у справах дітей, уповноважених підрозділів органів Національної поліції, надавачів соціальних послуг, закладів вищої освіти, а також психологи, соціальні педагоги, фахівці в галузі права, представники громадських об'єднань, іноземних неурядових організацій.

7.3. **Інформаційні матеріали** з питань унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми поширюються шляхом:

розміщення на інформаційних стендах у приміщенні ліцею, розповсюдження серед працівників, дітей, їх батьків або інших законних представників дитини у формі буклетів (листівок);

надсилання через батьківські, учнівські групи в месенджерах, розміщення на офіційному веб-сайті ліцею та сторінках у соціальних мережах;

проведення тематичних семінарів для батьків або інших законних представників дитини.

8. Порядок реагування працівників ліцею на виявлені факти насильства та жорстокого поводження з дітьми

8.1. Керівник ліцею:

- затверджує Положення про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми;
- забезпечує здійснення заходів із ознайомлення працівників із Положенням про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми до початку їх роботи з дітьми, але у строк, що не перевищує п'яти робочих днів із дня початку роботи;
- розглядає усні та письмові повідомлення протягом однієї доби з дня надходження, забезпечує функціонування механізму подання повідомлень;
- невідкладно повідомляє уповноваженому підрозділу органу Національної поліції та службі у справах дітей у разі виявлення ознак насильства або жорстокого повоєння з дитиною;
- сприяє проходженню особами, які вчинили насильство або жорстоке поводження з дитиною, стали свідками або постраждали від насильства або жорстокого поводження, відповідної програми для таких осіб;
- забезпечує проведення навчань, тренінгів, профілактичних заходів для дітей, батьків або інших законних представників дитини, працівників ліцею з питань запобігання насильству та жорстокому поводженню з дітьми;
- взаємодіє із службами у справах дітей, центрами соціальних служб, закладами освіти, охорони здоров'я та іншими уповноваженими органами для оперативного реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми.

8.2. Працівники Ревненського ліцею у разі виявлення ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною зобов'язані:

- вжити невідкладних заходів для припинення насильства або жорстокого поводження з дитиною;
- надати у разі потреби домедичну допомогу, викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги та звернутися до уповноваженого підрозділу органу Національної поліції;
- повідомити керівнику ліцею та одному з батьків або іншим законним представникам дитини, яка вчинила насильство або жорстоке поводження, та дитині, яка постраждала від насильства або жорстокого поводження, про виявлення ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною.
- З метою унеможливлення ризиків насильства та жорстокого поводження з дитиною працівники ліцею повинні не повинні допускати фізичного контакту з дитиною, якщо він не є необхідним відповідно до змісту заходів або видів діяльності з дитиною.

- У разі коли передбачається фізичний контакт з дитиною, який є необхідним відповідно до змісту заходів з дитиною, такий контакт проводиться у присутності не менше однієї повнолітньої особи, крім виконавця, або в приміщенні, що забезпечує можливість вільного доступу інших осіб та не має перешкод для самостійного виходу дитини.

8.3. **Батьки** або законні представники дитини мають право отримувати інформацію щодо порядку та умов проходження їхньою дитиною, яка постраждала від насильства або жорстокого поводження, стала свідком насильства або жорстокого поводження, відповідних програм для таких осіб.

9. Порядок подання та розгляду заяв (повідомлень)

Ревненський ліцей забезпечує функціонування механізму подання повідомлень, який передбачає:

- інформування дітей та їх батьків або інших законних представників дитини, працівників ліцею про їх обов'язок повідомити про випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми з наданням інформації про шляхи інформування про такі випадки;
- забезпечення функціонування різних способів отримання повідомлень про можливі випадки насильства (телефонний зв'язок, електронний лист, скринька для паперових повідомлень тощо), зокрема анонімно за бажанням особи, яка залишила повідомлення;
- керівник ліцею призначає відповідальну особу для здійснення заходів щодо унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми, яка реєструє повідомлення, що надійшло, в журналі обліку (у паперовій та/або електронній формі) та забезпечує його підготовку до розгляду;
- Керівник ліцею розглядає повідомлення протягом однієї доби з дня його надходження;
- У разі виявлення ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною керівник ліцею невідкладно у строк, що не перевищує однієї доби, повідомляє про це батькам або іншим законним представникам дитини (крім випадків, коли батьки або інші законні представники дитини є кривдниками дитини), письмово повідомляє уповноваженому підрозділу органу Національної поліції та службі у справах дітей, а також вживає заходів відповідно до Порядку забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2020 р. № 585 “Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах”

10. Оцінювання ризиків

Унеможливлення насильства та жорстокого поводження включає регулярне оцінювання ризиків, пов'язаних з насильством та жорстоким

поводженням з дітьми, вжиття заходів, необхідних для їх усунення або мінімізації, із забезпеченням подальшого моніторингу та контролю, а також перегляд запроваджених заходів з унеможливлення насильства та жорстокого поведіння з дітьми.

Індикаторами, які можуть вказувати на потенційні ризики спричинення насильства та жорстокого поведіння з дітьми, є використання тону голосу, який може сприйматися як залякування або образа, використання принизливих коментарів стосовно дітей та в присутності дітей, застосування покарань до дитини, а також інші індикатори.

Якщо за результатами розгляду повідомлення: виявлено ознаки насильства та жорстокого поведіння з дитиною, суб'єкт роботи з дітьми та молоддю аналізує причини та умови, які могли сприяти або стати підставою для порушення прав дитини;

не виявлено ознак насильства та жорстокого поведіння з дитиною, інформація, викладена в повідомленні, аналізується на предмет наявності ризиків насильства та жорстокого поведіння з дитиною та вживаються заходи до унеможливлення настання таких ризиків.

Діяльність щодо виявлення та аналізу ризиків провадиться у Ревненському ліцеї із залученням сторін, зокрема дітей.

11. Відповідальність осіб, причетних до насильства, жорстокого поведіння з дітьми

Особи, які вчинили насильство або виявили жорстокість по відношенню до здобувачів освіти притягуються до відповідальності згідно з чинним законодавством.

Про невиконання, неналежне виконання повноважень щодо запобігання насильству та жорстокому поведінню з дітьми у ліцеї може бути повідомлено уповноваженій особі (координатору) в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, на яких покладено функції щодо забезпечення рівності прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі.

12. Прикінцеві положення

Це Положення є обов'язковим для виконання усіма учасниками освітнього процесу в Ревненському ліцеї Гірської сільської ради та Мартусівській початковій школі філії ревненського ліцею.

ТИПОВА ФОРМА
первинного повідомлення про підозру
на випадок насильства щодо дитини

(найменування закладу освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, фізичної культури і спорту, оздоровлення та відпочинку, молодіжних центрів, дитячих та молодіжних громадських об'єднань, інших громадських об'єднань, що є суб'єктами молодіжної роботи, які контактують з дітьми)

Дата події або виявлення: _____ 20____ р.

1. Інформація про дитину:

прізвище _____

ім'я _____

по батькові (за наявності): _____

вік дитини: _____

соціальний статус (за потреби):

- дитина з інвалідністю;
- дитина-сирота;
- дитина, позбавлена батьківського піклування;
- інше: _____.

2. Інформація про особу, яка повідомляє:

прізвище _____

ім'я _____

по батькові (за наявності): _____

найменування посади: _____

контактний номер телефону: _____.

Опис ситуації: _____

(вказати максимально докладно, що сталося, коли, де, хто був присутній)

3. Інформація про ознаки насильства/поведінку дитини:

- тілесні ушкодження;

- страх, уникання контакту;
- розповіді про образи/тиск;
- інше: _____.

4. Інформація про вжиті заходи (на момент заповнення):

- поінформовано відповідальну особу закладу;
- поінформовано батьків/інших законних представників;
- поінформовано службу у справах дітей;
- поінформовано уповноважений підрозділ органів Національної поліції;
- інше: _____.

(підпис особи, яка заповнює
первинне повідомлення)

(дата)

ТИПОВА ФОРМА
реєстрації внутрішнього інциденту (журналу безпеки)

Порядковий номер	Інформація про спосіб отримання повідомлення про підозру на випадок насильства щодо дитини (звернення (повідомлення): усне/письмове)	Прізвище, ім'я дитини	Тип ситуації	Заходи реагування	Результат**	Підпис відповідальної особи
------------------	--	-----------------------	--------------	-------------------	-------------	-----------------------------

ТИПОВА АНКЕТА
анонімного опитування для дітей*

1. Чи почувався (почувалася) ти в безпеці під час перебування у закладі?

- так, завжди;
- інколи;
- ні.

2. Як до тебе ставилися дорослі?

- з повагою;
- байдуже;
- іноді грубо або несправедливо.

3. Чи були випадки, коли хтось із працівників (закладу освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, фізичної культури і спорту, оздоровлення та відпочинку, молодіжних центрів, дитячих та молодіжних громадських об'єднань, інших громадських об'єднань, що є суб'єктами молодіжної роботи, які контактують з дітьми), інших залучених фахівців або дітей тебе лякав, ображав або погрожував?

- так;
- ні.

4. Чи знаєш ти, до кого можна звернутися за допомогою?

- так;
- ні.

5. Що б ти хотів (хотіла) покращити для того, щоб було безпечніше?

(відкрите поле)